

VPLIV EPIDEMIJE COVIDA-19 NA DELOVANJE PROSTOVOLJNE GASILSKE ORGANIZACIJE V SLOVENIJI

Janja Kramer Stajniko¹, Matjaž Nekrep Perc²

Povzetek

Učinkovit sistem varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami je bistvenega pomena za zagotavljanje varnosti državljanov, kar je še zlasti izpostavljeno ob večjih nesrečah, ki so v zadnjem času predvsem zaradi podnebni sprememb vedno pogostejše in intenzivnejše. Prostovoljna gasilska organizacija v Sloveniji ima najpomembnejšo vlogo v sistemu zaščite in reševanja, saj so prav gasilci tisti, ki so ob vsakem času in na vsakem kraju v nenehni pripravljenosti za ukrepanje ob izbruhu kakršnekoli nesreče. Izbruh pandemije covid-19 in omejitveni ukrepi, ki so sledili v letih 2020 in 2021, so močno vplivali na številne dejavnosti gasilske organizacije ter posledično na pripravljenost operativnih enot na izredne razmere kot tudi druge dejavnosti, prek katerih se ljudje vključujejo v delo organizacije. Posledice so že opazne, zlasti pri zagotavljanju prostovoljnega kadra v operativnih sestavah, kar bo za vodstvo organizacije v prihodnosti velik izziv. Pri tem imajo pomembno vlogo lokalne oblasti in država, ki morajo v času takih kriz svoje akcijske načrte in ukrepe še posebno usmeriti v vzdrževanje sistema zaščite in reševanja ter tako preprečiti zmanjšanje obsega prostovoljstva.

IMPACT OF THE COVID-19 PANDEMIC ON THE OPERATION OF THE VOLUNTEER FIREFIGHTING ORGANIZATION IN SLOVENIA

Abstract

An effective system of protection against natural and other disasters is of key importance for ensuring the safety of citizens. This is particularly evident in the event of major disasters, which have recently become more frequent and intense, mainly due to climate change. The volunteer firefighting organization in Slovenia plays the most important role in the protection and rescue system, as volunteer firefighters must be constantly ready to act at any time and in any place in the event of a disaster. The outbreak of the Covid-19 pandemic and the subsequent restrictive measures in 2020 and 2021 had a strong impact on many of the activities of the firefighting organization and consequently on the readiness of operational units for emergencies, as well as on other activities through which people are involved in the work of the organization. The consequences are already visible, especially in the provision of volunteer personnel in the operational structures, which will be a major challenge for the management of the organization in the future. Local authorities and the state play an important role here, and in such crises, they must direct their action plans and measures towards maintaining the protection and rescue system, thus preventing the erosion of volunteerism.

¹ izr. prof. dr., Univerza v Mariboru, Fakulteta za gradbeništvo, prometno inženirstvo in arhitekturo, Smetanova ulica 17, Maribor; Gasilska zveza Slovenije, Tržaška cesta 221, Ljubljana, janja.kramer@um.si

² Univerza v Mariboru, Fakulteta za gradbeništvo, prometno inženirstvo in arhitekturo, Smetanova ulica 17, Maribor

UVOD

Pandemija covid-19 je zelo spremenila številna področja človeškega življenja in v družbi pustila dolgoročne posledice, ki bodo še naprej oblikovale našo prihodnost. Novim razmeram za delo je bilo treba prilagoditi tudi sistem obvladovanja nesreč, s katerim se preprečujejo nesreče in zmanjšuje njihovo število, morebitne žrtve ter druge posledice. V Sloveniji je za izvajanje varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami organiziran celovit sistem, ki ga zagotavljajo država, občine in druge samoupravne lokalne

skupnosti. To je enoten in celovit podsistem nacionalne varnosti na lokalni ter nacionalni ravni, povezan pa je z drugimi podsistemi sistema nacionalne varnosti ter vključen v mednarodne mehanizme na tem področju. Obsega programiranje, načrtovanje, organiziranje, izvajanje, nadzor, financiranje ukrepov ter dejavnosti za varstvo pred naravnimi in drugimi nesrečami (ReSNV-2, 2019).

Zaradi geografskih značilnosti Slovenije so naravne nesreče, kot so poplave, neurja, požari in tehnične nesreče, pogost pojav. Tveganje okoljskih katastrof

se zaradi urbanizacije in industrializacije povečuje, k temu pa prispevata tudi trenutno politično stanje v svetu in pojav nalezljivih bolezni. Slovenija na letni ravni zaradi naravnih in drugih nesreč plača davke v povprečju več kot dva odstotka bruto družbenega proizvoda (URSZR).

Slovenska gasilska organizacija je ena najstarejših in najbolj množičnih v vsej državi ter je priznana kot ena najbolj razvitih v Evropi in svetu tako po številčnosti prostovoljcev kot deležu mladih ter žensk. Od dveh milijonov prebivalcev jih je več kot 170.000 včlanjenih v gasilsko organizacijo, kar pomeni več kot osem odstotkov prebivalstva, od tega je 50.000 operativnih gasilcev (Kramer Stajnko, 2019; GZS, 2021). Članstvo v prostovoljnih gasilskih vrstah v drugih državah po svetu, kjer je organizacija gasilstva primerljiva, je na primer v Avstriji in na Češkem približno štiri odstotke, na Hrvaškem tri odstotke ter v Nemčiji 1,7 odstotka (Kladnik, 2020). Poklicne gasilske enote so le v večjih mestih, tako da je v državi 13 poklicnih gasilskih enot s približno 800 poklicnimi gasilci. Ob večjih nesrečah je sodelovanje poklicnih in prostovoljnih gasilcev nujno, saj zmogljivosti poklicnih enot niso zadostne.

Uspešnost sistema prostovoljnega gasilstva temelji na zagotavljanju ustrezne opreme, razmer za delo ter nenehnem izobraževanju in usposabljanju gasilcev, s čimer se pripravljajo na zahtevne naloge posredovanja ter reševanja ob nesrečah. Prostovoljstvo v Sloveniji je dobro razvito predvsem na podeželju, v mestnih okoljih pa je prostovoljce težje zagotavljati, saj se ljudje bolj posvečajo svojemu delu in karieri, prav tako je veliko več drugih možnosti, v katerih ljudje lahko preživijo svoj prosti čas, zato se tudi manj povezujejo (Leskovec in Kramer Stajnko, 2020, 2021). Pandemija covid-19 je stanje in razmere za prostovoljce poslabšala, saj so ukrepi zelo zmanjšali večino družbenih dejavnosti in za nekaj časa preprečili udejstvovanje ljudi v prostovoljni organizaciji.

V prispevku je predstavljena analiza vpliva epidemije covid-19 na delovanje slovenskih prostovoljnih gasilcev v letih 2020 in 2021, predvsem z vidika zmanjšane obsega dejavnosti v izobraževanju in usposabljanju ter družabnega življenja v gasilskih enotah. Z rezultati opravljene analize je nakazan pričakovan dolgoročni vpliv na delovanje gasilske organizacije, sklepi pa se lahko uporabijo pri načrtovanju dolgoročnih ukrepov za ohranitev in krepitev prostovoljnega gasilstva v Sloveniji.

PROSTOVOLJNA GASILSKA ORGANIZACIJA V SISTEMU ZAŠČITE IN REŠEVANJA

Sile za zaščito, reševanje in pomoč so zmogljivosti države, lokalnih skupnosti, podjetij, zavodov ali drugih organizacij, ki so na voljo za zaščito, reševanje in pomoč ob naravnih in drugih nesrečah. Organizirati jih morajo država, lokalne skupnosti in nekatere gospodarske družbe, zavodi ter druge organizacije glede na tveganje v dejavnostih, ki jih opravljajo. Za ukrepanje ob nesrečah je Slovenija razdeljena na 13 regij, ki jih pokrivajo območne službe URSZR.

Prostovoljna gasilska organizacija v Sloveniji predstavlja najmočnejši ter najbolj množičen del sistema sil za zaščito, reševanje in pomoč. Visoka operativna zmogljivost in dobra opremljenost gasilskih enot zagotavljata takojšnje ukrepanje ob katerikoli naravni in drugi nesreči po vsej državi. Gasilstvo že od začetka ni bilo le služba, organizirana za nujne primere za reševanje ljudi in njihovega premoženja, temveč je bilo zelo pomembno tudi z družbenega ter kulturnega vidika. Že dolgo so ljudje med seboj povezani prek gasilskih organizacij, v katerih sta se oblikovali narodna identiteta in kulturna enotnost.

V Sloveniji trenutno deluje 1298 prostovoljnih gasilskih društev in 39 prostovoljnih industrijskih gasilskih društev, ki so povezana v 120 gasilskih zvez, kot neformalna oblika povezovanja lokalnih gasilskih zvez pa je država razdeljena na 17 gasilskih regij (Kramer Stajnko, 2019).

POTEK EPIDEMIJE COVIDA-19 V SLOVENIJI

V Sloveniji je bil prvi primer okužbe z virusom covid-19 potrjen 4. marca 2020, 12. marca 2020 pa je bilo razglašeno izredno stanje s popolnim zaprtjem države. Prva smrtna žrtev zaradi covid-19 je bila 14. marca 2020. Do 22. februarja 2022 je število potrjenih primerov doseglo 882.364, od tega je 805.332 pacientov okrevalo, 6236 pa je bilo smrtnih primerov. V Sloveniji je bilo v povprečju 293,4 smrti na milijon prebivalcev, kar jo je uvrščalo na 11. mesto po številu smrti zaradi covid-19 na svetu (NIJZ, 2021).

Razvoj in potek pandemije covid-19 v Sloveniji lahko razdelimo na pet valov, in sicer prvi pomladi 2020, drugi jeseni in pozimi 2020, tretji pomladi 2021, četrta jeseni 2021 z različico delta in peti pozimi 2021/2022

Datum	Potek epidemije
Prvi val (pomlad 2020)	
4. 3. 2020	Prvi potrjen primer v Sloveniji
7. 3. 2020	Omejitev števila udeležencev na javnih prireditvah v zaprtih prostorih na največ 500
9. 3. 2020	Omejeno zbiranje ljudi na prostem na 500 oseb, v zaprtih prostorih pa na 100 oseb
12. 3. 2020	Razglasitev epidemije
14. 3. 2020	Prva smrtna žrtev koronavirusa v Sloveniji
16. 3. 2020	Vse vzgojno-izobraževalne ustanove se zaprejo, javni promet je ustavljen.
16. 3. 2020	Zaprtje vseh trgovin razen trgovin z živili in lekarn
17. 3. 2020	Ustavljen ves zračni promet
19. 3. 2020	Prepoved javnih zbiranj, izvajanje dezinfekcije večstanovanjski stavb
30. 3. 2020	Prepoved gibanja zunaj občine
28. 4. 2020	Odprava nekaterih omejitev (knjižnice, muzeji, trgovine)
4. 5. 2020	Dovoljeno druženje na zunanjih območjih restavracij in barov
5. 5. 2020	Dovoljeno gibanje med občinami
11. 5. 2020	Ponoven začetek delovanja javnega potniškega prometa
14. 5. 2020	Vlada prekliče epidemijo (COVID-19, 2020).
31. 5. 2020	Razglašen konec epidemije (prvi val)
Drugi val (jesen in zima 2020)	
4. 9. 2020	Obvezno nošenje mask v zaprtih javnih prostorih
15. 9. 2020	Obvezno nošenje mask na prostem
16. 10. 2020	Omejitve gibanja med regijami, prepovedani zunanji in zasebni shodi z več kot desetimi osebami, prepovedani javne prireditve in verski obredi
17. 10. 2020	Zaprtje restavracij, izobraževalne ustanove preidejo na izvajanje pouka na daljavo
19. 10. 2020	Ponovna razglasitev epidemije
20. 10. 2020	Razglašena policijska ura med 21.00 in 6.00
27. 10. 2020	Gibanje omejeno znotraj posamezne občine, zaprtje trgovin z nebistvenim blagom
13.–23. 12. 2020	Začasna sprostitev najstrožjih ukrepov (trgovine, javni prevoz), dovoljeno prečkanje občinskih meja
24.–25. 12. 2020 in 31. 12. 2020–1. 1. 2021	Omilitev nekaterih ukrepov, dovoljeno druženje do šest ljudi v istem prostoru
26. 12. 2020	Prvo cepljenje v Sloveniji
5. 1. 2021	Odprtje šol s prilagojenim programom
25. 1. 2021	Odprtje šol za učence prve triade, sprostitev omejitev po vsej državi
Tretji val (pomlad 2021)	
Marec 2021	Število okužb se ponovno povečuje.
28. 3. 2021	Skrajšanje policijske ure od 22.00 do 5.00
1.–11. 4. 2021	Popolno zaprtje države, izobraževalni proces v celoti poteka na daljavo.
12. 4. 2021	Ponovno odprtje šol, odprava policijske ure
12. 5. 2021	Ponovno odprtje lokalov, na vseh javnih mestih se preverja pogoj PCT.
15. 6. 2021	Konec epidemije
Četrti (delta) in peti (omikron) val (jesen, zima 2021/2022)	Omejitev gibanja le ob neizpolnjevanju pogoja PCT, obvezno nošenje mask

Preglednica 1: Potek epidemije covid-19 v Sloveniji v letih 2020 in 2021 (vir: NIJZ, 2021)

Table 1: Development of the Covid-19 pandemic in Slovenia in 2020 and 2021 (Source: National Institute of Public Health, 2021)

z različico omikron. Slovenska vlada je sprejela več ukrepov, da bi omejila širjenje virusa in preprečila kolaps zdravstvenega sistema, na primer zaprtje vrtcev in šol, policijsko uro ter obvezno karanteno za okužene in tiste, ki so bili v tveganem stiku. Podrobnejši potek epidemije covid-19 je prikazan v preglednici 1.

VPLIV EPIDEMIJE COVIDA-19 NA DELOVANJE PROSTOVOLJNIH GASILSKIH DRUŠTEV V SLOVENIJI

Za ugotavljanje vpliva epidemije covid-19 na delovanje prostovoljnih gasilskih društev je bila opravljena obsežna raziskava, v kateri so bila izpostavljena naslednja vprašanja:

- kakšen je bil vpliv zmanjšane obsega dejavnosti izobraževanja in usposabljanja na delovanje operativnih enot v prostovoljnih gasilskih sestavah;
- kako so bile v času epidemije prizadete operativne zmogljivosti prostovoljnih gasilskih društev;
- kako so se lokalne skupnosti in država odzvale na potrebe gasilskih enot v času epidemije;
- katere ukrepe je treba takoj izvesti, da se ustvarijo razmere za nemoteno delovanje prostovoljnih gasilskih društev v prihodnje.

Analiza zmanjšane obsega dejavnosti usposabljanja je povzeta po uradni statistiki Gasilske zveze Slovenije. Prav tako je bila opravljena anketa, ki je bila razposlana vsem 1298 prostovoljnim gasilskim društvom v Sloveniji in je potekala od 9. do 28. decembra 2021, med petim valom covid-19. Na anketo se je odzvalo 437 društev.

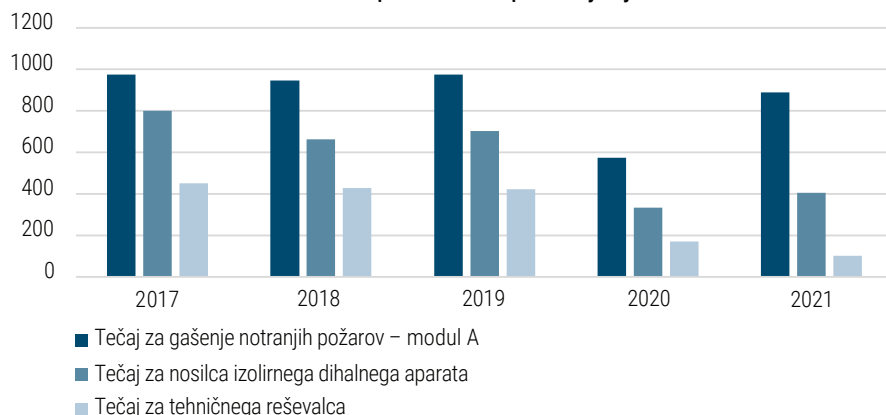
Anketni vprašalnik je obsegal 16 vprašanj različnih tipov, kot so dihonomna vprašanja (da/ne), odprta vprašanja in vprašanja z ocenjevalno lestvico, razdeljena pa so bila v dva sklopa. Prvi sklop je obsegal vprašanja o vplivu epidemije na operativno delovanje organizacije, na primer ali so imeli težave z zagotavljanjem pripravljenosti gasilcev v izrednih razmerah, koliko in kakšna permanentna usposabljanja so organizirali ter ali so uporabljali videokonferenčne sisteme. Drugi sklop je obsegal vprašanja o družabnih dejavnostih članov v času epidemije covid-19, na primer ali so opazili zmanjšanje števila članov, ali je prišlo do težav pri vključevanju mladih v organizacijo, kako so nadomeščali dejavnosti, ki jih ni bilo mogoče izvesti, kot so sestanki, občni zbori in podobno. V zadnjem delu so lahko anketiranci predstavili predloge in mnenja, kakšne ukrepe bi morali sprejeti odločevalci, da bi povrnili prvotno stanje.



Slika 1: Število tečajnikov na temeljnih usposabljanjih od leta 2017 do 2021 (vir: GZS, 2021)

Figure 1: Number of participants in basic training in the past five years (Source: The Firefighting Association of Slovenia, 2021)

Število udeležencev na dopolnilnih usposabljanjih



Slika 2: Število udeležencev na treh najpogostejše organiziranih dopolnilnih usposabljanjih od leta 2017 do 2021 (vir: GZS, 2021)

Figure 2: Number of participants in the three most frequently organized supplementary training courses between 2017-2021 (Source: The Firefighting Association of Slovenia, 2021)

REZULTATI ANALIZE

Vpliv zmanjšane obsega dejavnosti usposabljanja

Obseg dejavnosti usposabljanja se je meril s številom organiziranih tečajev temeljnih in dopolnilnih usposabljanj ter udeležencev na tečajih. V grafih na sliki 1 so prikazana števila tečajnikov, ki so uspešno končali temeljna usposabljanja od leta 2017 do 2021. Precejšnje zmanjšanje števila tečajev in udeležencev je opaziti leta 2020, ko so bili ukrepi zaradi epidemije covid-19 najstrožji. Največje zmanjšanje je opazno pri tečajih za višjega gasilca in nižjega gasilskega častnika. Na obeh tečajih gasilci začnejo pridobivati znanje iz vodenja, in sicer se na tečaju za višjega gasilca pripravljajo na vodenje skupine (od dva do tri gasilce), na tečaju za nižjega gasilskega častnika pa na vodenje enote (oddelka, torej od štiri do osem gasilcev), kar v skladu s Pravili gasilske službe predstavlja osnovno taktično gasilsko enoto in je najmanjša samostojna enota, ki jo občina lahko določi za opravljanje operativnih nalog gasilstva (Pravila gasilske službe, 2010). Pomanjkanje tega kadra lahko torej bistveno vpliva na sestavo operativnih gasilskih enot in njihovo operativno sposobnost ob intervencijah, zato bo v prihodnosti pomembno, da se bodo intenzivneje spodbujali tečaji od višjega gasilca naprej.

Pri dopolnilnih usposabljanjih izpostavljamo tri najpomembnejša in najpogostejše organizirana dopolnilna usposabljanja, na podlagi katerih ugotavljamo vpliv epidemije covid-19, in sicer tečaj za nosilca izolirnega dihalnega aparata, tečaj za gašenje notranjih požarov (modul A) ter tečaj za tehničnega reševalca. Število organiziranih tečajev in udeležencev od leta 2017 do 2021 je prikazano grafično na sliki 2. V letih 2020 in 2021 je opaziti precejšnje zmanjšanje števila udeležencev predvsem za usposabljanja za nosilca izolirnega dihalnega aparata in tehničnega reševanja, saj so ukrepi zaradi epidemije covid-19 onemogočili izvedbo izobraževanj, zato bo v prihodnje treba zlasti na teh področjih poskrbeti, da se nastali manko čim prej nadomesti z dodatnimi termini usposabljanj. Pomanjkanje gasilcev z znanjem s teh področij lahko bistveno vpliva na popolnjenost operativnih sestav gasilskih enot, ki so opredeljene v merilih (Uredba o organiziranju, opremljanju in usposabljanju sil za zaščito, reševanje in pomoč, 2016).

Za analizo vpliva zmanjšane števila dejavnosti na usposabljanju in operativno usposobljenost gasilskih enot je v preglednici 2 statistika o delu in sodelovanju gasilskih enot v intervencijah od leta 2017 do 2021.

Glede na podatke v preglednici 2 prostovoljni gasilci predstavljajo večino vseh udeležencev pri posredovanjih

	2017	2018	2019	2020	2021
Število vseh intervencij	25.652	19.578	20.472	23.488	20.199
Število intervencij, v katerih so sodelovali prostovoljni gasilci	15.800	10.838	12.139	14.845	11.955
Število udeležencev v intervencijah	517.006	230.798	158.027	174.225	151.376
Število prostovoljnih gasilcev	470.415	183.704	116.247	130.465	108.834

Preglednica 2: Delo in sodelovanje gasilskih enot v intervencijah od leta 2017 do 2021

Table 2: Work and participation of volunteer fire brigades in interventions, 2017-2021



Slika 3: Plenum Gasilske zveze Slovenije leta 2020 ob upoštevanju omejitvenih ukrepov (vir: GZS)

Figure 3: The Plenum of the Firefighting Association of Slovenia in 2020 organized during the period of restrictive measures (Source: The Firefighting Association of Slovenia)

v intervencijah. V letih 2020 in 2021 ni bilo opaziti manjše udeležbe prostovoljnih gasilcev v intervencijah v primerjavi s preteklimi leti, iz česar lahko sklepamo, da operativna sposobnost prostovoljnih gasilcev ni bila ogrožena. Zavedamo se, da bodo posledice zmanjšane števila dejavnosti v letih 2020 in 2021 opazne šele v prihodnjih letih, zato je treba že danes z ustreznimi ukrepi poskrbeti, da se bo povečal obseg usposabljanja prostovoljnih gasilcev in da se bo čim prej zakrpala vrzel, ki je nastala med epidemijo.

Vpliv epidemije na operativno delo in družabne dejavnosti gasilske organizacije

V drugem delu ankete so anketiranci odgovarjali na vprašanja o vplivu omejitev zaradi epidemije na delo in družabne dejavnosti društev, ki so bistven povezovalni element med člani ter so pomembne za ohranjanje operativnih jeder. Rezultati raziskave so v splošnem pokazali, da je epidemija covid-19 najbolj vplivala na delovanje prostovoljnih gasilskih društev predvsem na področju druženja (preklicani sestanki, družabni dogodki, gasilske vaje in tekmovanja) in

vklučevanja mladine v gasilska društva, kar lahko ima dolgoročne posledice pri zagotavljanju prostovoljnega gasilskega kadra v operativnih vrstah.

Rezultati raziskave kažejo, da organizacije v 84 odstotkih niso imele večjih težav pri zagotavljanju ustreznih operativnih gasilskih enot v nujnih primerih med razglašeno epidemijo. Težave z zagotavljanjem operativnih gasilcev v nujnih primerih so navajali v 16 odstotkih odgovorov, najpogostejši vzroki pa so bili karantene in strah pred okužbo.

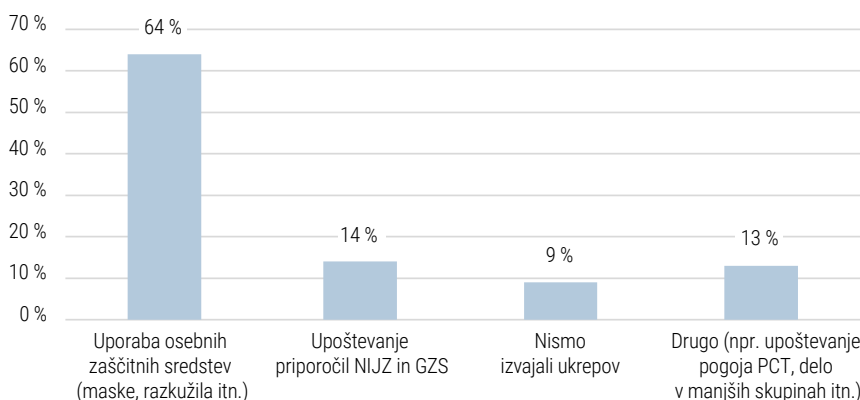
Posebni ukrepi, ki so jih v gasilskih društvih sprejeli v času razglašene epidemije covid-19 so prikazani na sliki 4.

Poleg tega 81 odstotkov odgovorov navaja, da so imele gasilske enote med pandemijo dovolj zaščitne opreme za posredovanje v intervencijah. Oprema je bila financirana iz različnih virov, ki so navedeni na sliki 5.

Na vprašanje, ali upoštevajo navodila krovne organizacije prostovoljnih gasilcev, torej Gasilske zveze Slovenije, jih je 93 odstotkov odgovorilo pritrdilno, kar kaže na visoka pričakovanja nižjih ravni organizacije do svojih vodij.

Permanentna usposabljanja v obliki praktičnih vaj, seminarjev, posvetov in podobnega so ena najpomembnejših oblik usposabljanja prostovoljnih gasilcev, saj je glavni poudarek na obnavljanju in utrjevanju obstoječega znanja, organizirajo pa se od najnižjih ravni (prostovoljnih gasilskih društev) do Gasilske zveze Slovenije (Ujma, 2020/2021). V raziskavi se je ugotavljalo, koliko takih oblik permanentnega usposabljanja je bilo izvedenih med razglašeno epidemijo v primerjavi s prejšnjimi leti. Rezultati so prikazani na sliki 5.

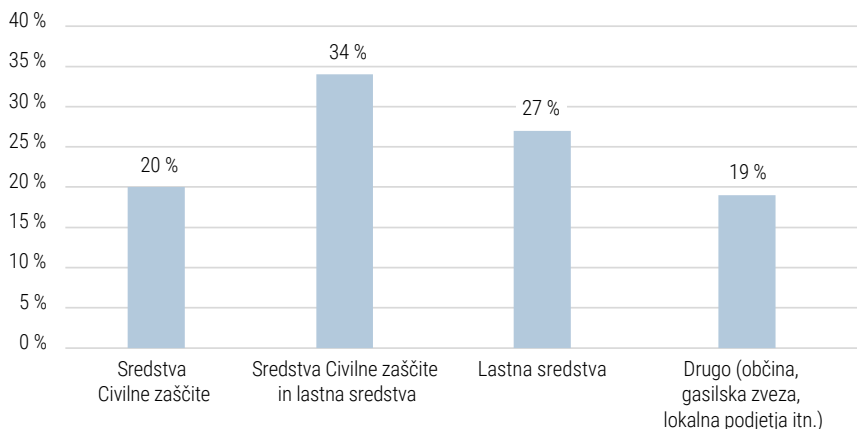
Ukrepi v gasilskih društvih med epidemijo covid-19



Slika 4: Ukrepi, ki so jih gasilci najpogosteje izvajali v gasilskih društvih

Figure 4: Measures most often implemented by firefighters in volunteer fire brigades

Financiranje zaščitne opreme za delo med epidemijo



Slika 5: Financiranje zaščitne opreme za delovanje prostovoljne gasilske organizacije med epidemijo covid-19

Figure 5: Funding of protective equipment for the operational needs of a volunteer firefighting organization during the Covid-19 pandemic

Pogostost števila organiziranih praktičnih usposabljanj lahko razdelimo v štiri skupine, pri čemer prva skupina obsega od 0 do 10 usposabljanj na leto, druga od 10 do 20, tretja od 20 do 40 in zadnja več kot 40 usposabljanj na leto. Rezultati kažejo, da pred letom 2020 približno dva odstotka društev ni organiziralo praktičnih usposabljanj, leta 2020 pa je bil delež več kot 17 odstotkov. Leta 2021 so bile razmere za delo že boljše, saj le šest odstotkov društev ni organiziralo nobene oblike praktičnega usposabljanja. Zaradi epidemioloških omejitev se je število praktičnih usposabljanj zelo zmanjšalo, kljub temu pa so si gasilci prizadevali organizirati osnovna praktična usposabljanja.

Med epidemijo so nekatere dejavnosti, in sicer teoretični deli tečajev, delovni in drugi sestanki ter podobno, potekale prek videokonferenčnih sistemov. Raziskava je pokazala, da je 55 odstotkov anketirancev uporabilo različne možnosti za usposabljanja na daljavo. Anketiranci so poudarili več prednosti sestankov in usposabljanj na daljavo:

- varnost pred okužbami;
- sestanki so bili krajši in bolj učinkoviti;

- več udeležencev je imelo možnost obiskovati sestanke ali usposabljanja, ker so si lažje prilagodili urnik in lahko ostali doma;
- v času popolnega zaprtja je bil to edini način, da gasilci ostanejo v stiku.

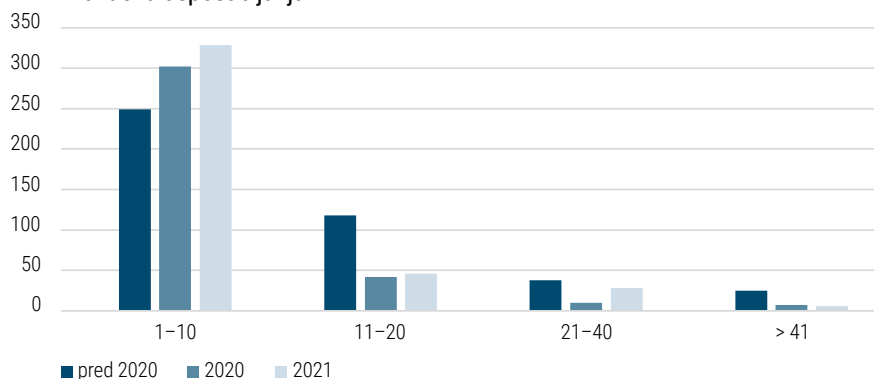
Kot slabosti so izpostavili:

- brez osebnih stikov;
- neučinkovito usposabljanje zaradi pasivnosti udeležencev in manj možnosti za debato;
- tehnične težave (internetna povezava, programska oprema in drugo);
- starejši niso večji uporabe računalnika;
- ni možnosti izvajanja praktičnega usposabljanja.

Na vprašanje, na katerih področjih je epidemija pustila največje posledice, so anketiranci odgovorili:

- zaradi zmanjšanih oziroma preklicanih dejavnosti je velika težava motivirati mlade za vstop v gasilsko organizacijo;
- pomanjkanje socialnih stikov med člani;
- operativna sposobnost;
- manj virov dohodka;
- ni dejavnosti za ženske in starejše;
- manj tečajev, treningov in tekmovanj.

Praktična usposabljanja



Slika 6: Število organiziranih praktičnih usposabljanj od leta 2017 do 2021

Figure 6: Number of different practical training courses organized between 2017 and 2022

Na vprašanje, ali so opazili veliko zmanjšanje števila članstva v organizaciji, je 79 odstotkov vprašanih odgovorilo, da take težave še niso opazili. Na vprašanje, ali imajo težave pri vključevanju mladih v organizacijo, jih je kar 82 odstotkov odgovorilo, da je vedno večja težava motivirati in privabiti mlade, da postanejo prostovoljni gasilci.

SKLEPNE MISLI

Prostovoljna gasilska organizacija v Sloveniji je najmnogičnejši in najpomembnejši del sistema zaščite in reševanja. Slovensko gasilstvo velja za visoko razvito, kar nam priznavajo tudi številne tuje države. Epidemija covid-19 in sprejeti ukrepi so imeli posledice na delovanje prostovoljnih gasilskih društev, vendar trenutno še ni vidnejših posledic. Zavedati se je treba, da se bodo posledice skoraj dvoletnega izpada večine dejavnosti poznale v prihodnosti, zato je treba takoj sprejeti več ukrepov na državni in lokalnih ravneh, da se bodo negativni vplivi epidemije čim bolj omilili in se bo v društvih ohranilo dejavno operativno jedro.

Anketiranci so med predlogi in pobudami v svojih odgovorih najpogosteje navedli:

- nemudoma je treba začeti izvajati dejavnosti za vključevanje otrok in mladostnikov v prostovoljno organizacijo, da bo tudi v prihodnosti zagotovljen ustrezen kader za operativne enote;
- posebno pozornost je treba nameniti usposabljanju prostovoljnih gasilcev. Posledice zmanjšanja obsega dejavnosti usposabljanja se bodo poznale z zamikom, zato je treba takoj začeti izvajati

dejavnosti za povečanje obsega usposabljanj, da se zapolni vrzel, ki je nastala v dveh letih med razglašeno epidemijo;

- prostovoljni gasilci po vsej državi imajo velika pričakovanja do lokalnih in državnih oblasti ter Gasilske zveze Slovenije kot svoje krovne organizacije. Številna zavajajoča sporočila med epidemijo, ki so prihajala z različnih strani, so povzročila zmedo, zato so pogrešali bolj jasna navodila nadrejenih organizacij. Država in lokalne skupnosti morajo poskrbeti, da bodo gasilci v izrednih razmerah, kot je bila epidemija, obravnavani kot izjema in bodo lahko nemoteno posredovali ob kakršnikoli nesreči;
- ohranjanje in razvoj prostovoljnega gasilstva v Sloveniji sta zelo odvisna od državnih vodij, na ravni lokalnih skupnosti pa od županov. V sistem bo treba vlagati vedno več, predvsem pa poskrbeti za ustrezne razmere za delo prostovoljcev in jih ustrezno motivirati, da bodo tudi v prihodnje pripravljeni prevzemati vedno zahtevnejše in kompleksnejše naloge. Še naprej bo treba vzpostavljati ustrezen status prostovoljne gasilske organizacije in ji nameniti pomembno vlogo v družbi ne le ob večjih nesrečah, temveč ves čas;
- sistem financiranja in nakupa opreme je dober ter ustrezno razvit tako na lokalni kot tudi državni ravni, kar zagotavlja primerno opremljenost vseh gasilskih operativnih enot v državi. V prihodnje bo treba sistemsko rešiti tudi področje gasilskih nepremičnin, saj še vedno ni vzpostavljenega nobenega vira financiranja, na zakonodajnem področju pa je treba poskrbeti, da bodo gasilska društva opravičena kakršnikoli dajatev do države ali lokalnih skupnosti.

Viri in literatura

1. COVID-19, 2020. Odlok o preklicu epidemije nalezljive bolezni SARS-CoV-2. Uradni list RS, št. 68/20.
2. GZS, 2021. Vulkan – informacijski sistem prostovoljnih gasilskih organizacij.
3. Kladnik, A., 2020. Volunteering and Voluntary Associations in the Post-Yugoslav States. An Introduction, *Südosteuropa* 68, 2, 125–129.
4. Kramer Stajniko, J., 2019. Organiziranost in delovanje prostovoljnih gasilskih organizacij v Sloveniji. *Ujma*, 33, 250.
5. Leskovec, R., Kramer Stajniko, J., 2020. Usposabljanje slovenskih prostovoljnih gasilcev. *Ujma*, 34–35, 425.
6. NIJZ, 2021. <https://nijz.si/>.
7. Pravila gasilske službe. Uradni list RS, št. 52/10.
8. Resolucija o strategiji nacionalne varnosti Republike Slovenije (ReSNV-2, 2019). Uradni list RS, št. 59/19.
9. Uprava Republike Slovenije za zaščito in reševanje. <http://www.sos112.si/>.
10. Uredba o organiziranju, opremljanju in usposabljanju sil za zaščito, reševanje in pomoč. Uradni list RS, št. 92/07, 54/09, 23/11 in 27/16.

